

*Інна Михайлюк, молодший науковий співробітник
ЗРЦ СЕ і ГД НАНУ, м. Ужгород*

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ У ГЛОБАЛЬНОМУ ТРАНСФОРМАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

У сучасному глобальному трансформаційному процесі у світі значна увага приділяється проблемам нанесення шкоди навколишньому природному середовищу, що виникає у результаті неконтрольованої або необґрунтовано обтяжливої для природних ландшафтів туристично-рекреаційної діяльності.

Важливим фактором розвитку сфери туризму є збереження балансу між екологічною, економічною та соціальною складовими. Насамперед повинні братися до уваги екологічні фактори розвитку: оптимальне антропогенне навантаження на природно-рекреаційні ресурси території, диверсифікація видів туризму: формування екологічно орієнтованих туристичних напрямів, що дасть змогу досягнути збалансованого розвитку туризму.

Політика розвитку туристично-рекреаційної сфери з урахуванням екологічного впливу стає все більш нагальною і актуальною. Охорона і перетворення рекреаційних територій включає в себе визначення норм навантажень на природні комплекси, виділення зелених зон і курортних лісів, охорону рекреаційних земель, лісовпорядні заходи, охорону підземних вод та мінеральних ресурсів і джерел, збереження чистоти повітряного басейну.

Основними ресурсами, які активно використовується у сфері туризму є природні. Залучення природно-рекреаційних ресурсів у економічний обіг повинно враховувати їх пропускний потенціал – максимальне навантаження, яке туристська діяльність може здійснити на природно-рекреаційні ресурси без шкоди для їх нормального відтворення [1].

У процесі туристично-рекреаційної діяльності неминуче відбувається зміна навколишнього середовища. Туризм не може розвиватися без взаємодії з навколишнім середовищем, проте, за допомогою певних інструментів можливо зменшити негативний вплив і збільшити позитивний. Позитивний вплив туризму включає: охорону і реставрацію історичних пам'яток, створення національних парків і заповідників, захист флори і фауни, збереження лісів тощо.

Однак, негативні наслідки впливу туризму на природні ресурси, на жаль, часто переважають над позитивними. Зокрема, це вплив на якість води і на якість повітря через застосування транспортних засобів; шум від діяльності різних розважальних закладів; знищення місцевої і дикої фауни туристами; руйнування історичних пам'яток тощо. Стрімкий розвиток туристично-рекреаційної діяльності обертається масовістю, різким збільшенням числа туристів у тому числі автотуристів. Питання охорони природних ресурсів повинні вирішуватися задовго до початку експлуатації рекреаційної території, тобто ще в стадії проектування [2].

Слід зазначити, що захист навколишнього середовища є більш простою і дешевою мірою, ніж виправлення завданої шкоди в майбутньому.

У свою чергу, розвиток туризму, як правило, стимулює виявлення, збереження та охорону, реставрацію та раціональне використання природних ресурсів та культурно-історичних цінностей. Оскільки з'являється можливість використання частини надходжень від туризму на охорону і відновлення природних багатств.

Найбільший негативний вплив туризму спостерігається, насамперед, на природних багатствах територій масового відпочинку і подорожей. Отже, надмірне використання природних ресурсів, що проводиться з метою розвитку туризму, не служить ні збереженню природних багатств, ні поліпшенню відпочинку туристів. Вирішення цієї проблеми повинно відбуватися через підвищення загальної культури туристів, посилення законодавчих і охоронних заходів, вироблення наукових позицій та норм навантаження на кожен туристичний об'єкт, популяризації екологічних видів туризму.

Важливою функцією туризму є те, що він змушує громади, громадські організації й комерційні структури брати активну участь у справі збереження й оздоровлення навколишнього середовища. З метою запобігання негативного впливу туризму на довкілля органи місцевого самоврядування, органи контролю, адміністрації природоохоронних установ постійно контролюють дотримання вимог природоохоронного законодавства, щоб не допустити перевищення рекреаційного навантаження і деградації природного середовища.

Природне навколишнє середовище є «сировиною» для туризму, тому необхідно обмежити споживання ресурсів навколишнього середовища і забезпечити його цілісність. Турбуючись про охорону навколишнього середовища, потрібно брати до уваги той факт, що занедбане навколишнє середовище буде завдавати шкоди розвитку туризму, а отже, і загальному економічному розвитку даного регіону. Збереження цілісності оточуючого середовища є важливою передумовою розвитку туризму, оскільки тільки первинна природа приваблює туристів і сприяє їх повноцінному відпочинку. Руйнування навколишнього середовища рано чи пізно приводить до зникнення в регіоні туризму як галузі економіки.

Розвиток будь-якого виду туризму приносить шкоду екологічному стану навколишнього середовища. Для того, щоб не загальмовувати розвиток туризму та не знищувати природу, повинні бути обмеження щодо кількості туристичних комплексів на певній території, та вдосконалення вже існуючих. Туристична діяльність повинна бути введена в русло збалансованого розвитку. Це значить, що екологічні питання повинні бути інтегрованими в економічну сферу туристичної діяльності.

Підвищення стійкості екосистем, ефективності охорони і збереження природно-рекреаційних ресурсів, їх раціональне використання вимагають здійснення ряду відповідних

господарських та охоронних заходів. На сьогодні актуальним і необхідним стає режим обмеженого і збалансованого рекреаційного природокористування, організованого на принципах безперервності і невиснажливості з метою подальшого екологічно-сталого розвитку об'єктів рекреації.

Екологічний феномен природно-рекреаційної території виглядає наступним чином. З однієї сторони, природа даних територій зазнала менших втрат і в багатьох місцях зберегла свій первісний стан. З іншого боку, гостро стоїть питання збереження унікальності природно-рекреаційних територій та автентичності культурно-історичних цінностей. Туризм і рекреація в екологічно обґрунтованих межах можуть виступати активною формою забезпечення екологічної безпеки таких територій.

Список використаних джерел:

1. Екологічний туризм. URL: <https://buklib.net/books/21956/>
2. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу / О.Ю. Дмитрук. – К.: Альтернатива, 2004. – 192.
3. Кубай Д. Екологічні аспекти сучасного розвитку туризму / Д.Кубай // вісник Львів. ун-ту. – 2008. – Вип.24. – С.142-146.
4. Соляник С.Ф. Проблема негативних наслідків сучасного масово туризму та шляхи їх подолання / С.Ф. Соляник // Наукові записки Київ.ун-ту туризму, економіки і права. – 2011.- Вип.11. – С.230-242.
5. Давиденко І.В. Організаційно-економічний механізм регулювання розвитку рекреаційної системи регіону: дис. канд. екон. наук: 08.02.03 / І.В. Давиденко; Одес. держ. екон. ун-т. – 2006р. – с.72